

Emmanuel Boulet

De 'vader van de Griffon Boulet'

In de rubriek Meesterwerk stellen we hondenrassen voor, die zonder die ene fokker niet zouden bestaan. Dit keer staat de schepper van de Griffon Boulet centraal, een Fransman, die aan het einde van de negentiende eeuw uit onder andere Franse voorstaande honden een nieuw type Griffon fokt...

TEKST EN ILLUSTRATIES: RIA HÖRTER

De afgelopen periode hebben we in ONZE HOND kunnen lezen over een aantal scheppers van hondenrassen. Zo is er kennis gemaakt met de broers Nores Martínez (*Dogo Argentino*), Julius Wipfel (*Eurasier*), Heinrich Essig (*Leonberger*), James Hinks (*Bull Terrier*) en met de Dukes of Gordon (*Gordon Setter*). Allemaal gepassioneerde kynologen, die elk een reden hadden om een hondenras te

creëren. Dankzij hun aantekeningen, boeken en documenten is het mogelijk geweest hun portret te schetsen en terug te gaan naar de oorsprong van 'hun' ras.

In deze Meesterwerk-galerij nu aandacht voor de Fransman Emmanuel Boulet, die hetzelfde doel nastreeft als zijn Engelse en Duitse collega's: het fokken van een eigen type, een eigen rashond, een eigen gebruikshond. Na

• Emmanuel Boulet, de schepper van de Griffon Boulet.

een kortstondig bestaan, van precies één eeuw, moet worden geconstateerd dat Boulets 'meesterwerk' verdwenen lijkt te zijn...

GELD EN JACHTVELDEN

In de jaren waarin de Griffon Boulet ontstaat – het laatste kwart van de negentiende eeuw – is 'Griffon' een begrip dat bij jagers geen nadere toelichting behoeft. Zij weten dat het gaat om (ruw)harige jachthonden, voorzien van snor en baard, die uiterlijke verschillen vertonen en voor verschillende jachtdoeleinden worden gebruikt, maar die duidelijk familie van elkaar zijn. Sommige auteurs preciseren het uiterlijk van deze Griffons nog met de toevoeging 'boers'; nu zouden we zeggen 'werkhond'. Om het nog iets ingewikkelder te maken, voor dit type honden worden in die periode behalve de verzamelnaam Griffon, ook Barbet of het Italiaanse Spinone gebruikt.

Op oude prenten, tekeningen en foto's van de Duitse Staande Hond draadhaar, de Korthals-Griffon, de ruwharige Spinone of van de Poedel-

• In dit huis, gebouwd in 1875, woont Emmanuel Boulet tot 1897, het jaar waarin hij uit Elbeuf vertrekt.

- 'Griffon Français'. Dit is het type Griffons waaruit Boulet zijn Griffon Boulet fokt. Deze teef, 'Joyeuse', wint in 1881 een tweede prijs op een expositie in de Tuilleries. (Collectie I.J.J.A. van Adrichem Boogaert-Kwint.)

pointer, zijn de voorlopers van het juiste ras soms heel moeilijk te herkennen. De bijbehorende informatie kan simpelweg bestaan uit 'Vorsthund', 'Chien d'Arrêt' of 'Griffon'.

In een tijd waarin de communicatie gewoonlijk per brief gaat en waarin tentoonstellingen en veldwedstrijden schaars zijn, gaat een aantal jagers en jachthondenliefhebbers in Duitsland en Frankrijk zich toeleggen op de fokkerij. Het zijn veelal mensen die over geld en/of jachtvelden beschikken. Hun bedoeling is om te komen tot een consistent verervend 'eigen' jachthondenras. Tot deze groep behoren onder anderen Eduard Karel Korthals, die dankzij prins Albrecht zu Solms-Braunfels de Korthals-Griffon ontwikkelt, en Sigismund Freiherr von Zedlitz ('Hegewald'), die door kruisingen de Poedelpointer in het leven roept. Ook de Fransman Emmanuel Boulet mag tot deze groep worden gerekend en hij voldoet ook aan de vereiste kenmerken van die tijd: rijk, jachthondenliefhebber en een passie voor de jacht en het fokken van iets eigens. Dat fokken moet

men, zoals Korthals het verwoordt, 'uitsluitend leren door te fokken'. Geen wijsheid uit een boekje, maar proef-ondervindelijk proberen je doel te bereiken.

RUIGBAARD OF SMOUSBAARD

Ruwharige of ruigharige honden, voorzien van snor en baard, zijn in de achttiende en negentiende eeuw overal in Europa te vinden. 'Französische Griffons' zijn al te zien op de tentoonstellingen in het Duitse Hannover (1879) en Elberfeld (1880). In Frankrijk wordt de aanduiding 'Griffon' in geschriften uit de zestiende eeuw aangetroffen en later breidt deze naam zich uit naar de grensstreken van de buurlanden, zoals Hessen en het Rijnland in Duitsland, naar de Elzas en zuidelijk België. Ook in Nederland kent men de Griffon types, hier meestal aangeduid als ruigbaard of smousbaard.

Zo veel als we weten over Korthals, zo weinig informatie is er over Emmanuel Boulet beschikbaar. Hij wordt de 'vader van de Griffon Boulet' genoemd en is geboren in 1840 in het stadje Elbeuf, gelegen in Normandië, aan de west-

UIT DE RASPUNTEN VAN DE GRIFFON BOULET:

Een gedrongen, enigszins zware hond met een wat onvriendelijk uiterlijk, hoewel de uitdrukking van de ogen vriendelijk en slim is.

Het hoofd heeft 'een verward voorkomen' en een 'brede, ronde hersenpan'. De neus is 'blond of bruin'. De hangende oren zijn tamelijk laag aangezet.

Nek: 'eerder wat lang' en de borst: 'breed en diep; ribben goed gerond'. De voor- en achterpoten, waarvan de voeten tamelijk lang zijn, zijn krachtig en gespierd.

Over de vacht zeggen de raspunten: 'half-lang en half zijdeachtig, zonder glans, glad of golvend, doch nimmer gekruld'.

Er is een aardige omschrijving van de kleur van de vacht: 'als van dorre bladeren bruin, met of zonder wit, nimmer met zwart of met oranje'.

De reuen meten 55 tot 60 cm en de teven 50 tot 55 cm. Een Griffon Boulet weegt ongeveer 25 kg.

kust van Frankrijk. Boulet behoort tot de zeer gegoede klasse en verdient zijn brood met de 'filature et tissage de laine': de wolspinnerij en -weverij. Samen met monsieur Nivert is hij de eigenaar van een textiel fabriek in

- Emmanuel Boulet met zijn Griffons. Let op de professionele bouw van de kennels en de daaraan bevestigde borden met de namen van de honden.

• De spinnerij en weverij van Boulet & Nivert in het Franse Elbeuf.

Elbeuf. Er blijft echter ruim voldoende tijd over voor zijn hobby's: jagen en honden fokken. Boulet streeft naar een 'chien rustique' – vrij vertaald 'eenvoudig', 'van het platteland' of 'boers'. Hij maakt bij zijn fokkerij, die na een wat stroeve start rond 1872 begint, gebruik van bestaande typen Griffons, harige voorstaande honden, en weet door een zorgvuldige selectie daaruit een eigen, min of meer consistent verervend type te fokken, dat zijn naam gaat dragen. De Barbet en de Griffon

Korthals dragen bewijsbaar bij aan Boulets creatie, maar ook de Briard, Beauceron, Poedel en de 'Griffon des Dunes' worden genoemd. Het verhaal gaat dat Boulet ook Briards fokte en dan is het gebruik van dit ras ineens een stukje aannemelijker. Een andere, wat meer 'ouderwetse' naam voor de Griffon Boulet is 'Griffon à poil laineux' ('wolharige staande hond'). Eigenlijk is de term 'laineux' of 'wolharig' onjuist. De Boulet is een langharige hond en daarom is 'Grif-

fon français à poil long' een betere omschrijving, aldus Neukomm in 'Die französischen langhaarigen Griffons' (1884). Van Bylandt heeft in zijn boek 'Hondenrassen' (1904) van deze opmerking kennisgenomen, want hij noemt Boulets type consequent *Griffon Boulet-Griffon d'arrêt à poil long*.

VERDIENSTEN ALS FOKKER

Behalve jager is Emmanuel Boulet ook exposant en zijn Marco, Myra en Diavolo behalen eerste prijzen op tentoonstellingen. Op de tentoonstelling in Parijs, in mei 1887, krijgt Boulet een onderscheiding voor zijn verdiensten als fokker; hij is daar aanwezig met vier 'Griffons à poil laineux', wiens ouders en grootouders ook zijn eigendom zijn. Hoewel we niet in het bezit zijn van stamboeken of stambomen bijgehouden door Boulet, zijn de door hem gefokte honden niet alleen te traceren in het Franse hondenstamboek, maar ook in diverse oude boeken. Voor Van Bylandt's 'Hondenrassen' stelt Boulet diverse foto's en tekeningen van zijn honden beschikbaar: Banco, Toc, Diavolo, Vesta, Buffalo, Marco V, Brinda en nog een reeks anderen zijn in deze uitgave afgebeeld. Gerelateerd aan de grootte van de populatie, zijn Boulets honden

• Champion 'Diavolo', eigendom van Emmanuel Boulet, getekend door Paul Mahler.

• 'Marco', de nummer 1 in het Franse hondenstamboek. Hij wint prijzen in Parijs en Londen, in 1886 en 1887.

- 'Französische Griffons' in het boek 'Rassen des Hundes' van Ludwig Beckmann (1895). In vergelijking met Franse afbeeldingen staan deze Griffons wel erg laag op de benen.

in dit boek sterk vertegenwoordigd. Net als zijn collega Eduard Karel Korthals, publiceert Emmanuel Boulet in tijdschriften. In het Franse 'La Basse-Cour' ('De Hoenderhof') schrijft hij rond 1885: *15 Jaar geleden, dat zal rond 1870 geweest zijn, waren al mijn honden nog wit met bruin.* Maar omdat reeën veel te schrikachtig reageren op gevlekte honden, beperkt Boulet zich in de fokkerij tot eenkleurige, bruine honden. Het resultaat is dat hij later in zijn nesten van bijvoorbeeld acht pups nog slechts enkele wit-bruine exemplaren aantreft.

HOGE KOPHOUDING

Kernmerkend voor Griffons van Boulet – hoewel niet alleen voor de zijne – is dat ze jagen met een hoge kophouding en bijzonder geschikt zijn voor de jacht op fazanten, kwartels, patrijzen en ander waterwild. Het apport te land of uit water is voor hen geen probleem. Ondanks dat er ten tijde van Boulet nog geen officiële rasstandaard is, weten we – dankzij foto's en gravures – hoe de Griffon Boulet er aan het einde van de negentiende

eeuw uitziet. Natuurlijk is er typeverschil; sommige lijken op een Korthals Griffon of een Briard, andere op een Spinone en weer andere zouden voor een draadhaar Duitse Staande Hond kunnen doorgaan. Het doorontwikkelen van een echt, direct herkenbaar en stabiel verervend ras, is zowel de wens van Boulet als van de fokkers die na hem komen. De vraag of ze daarin voor 100% zijn geslaagd, is moeilijk te beantwoorden.

In 1882 wordt de Franse Kennel Club – de Société Centrale Canine – opgericht en de eerste hond die op 11 maart 1885 in het Franse hondenstamboek (Livre des Origines Français, LOF), wordt ingeschreven, onder nummer 1, is 'Marco', een 'Griffon d'arrêt' van Emmanuel Boulet. Sterker nog: de tien eerste honden in het stamboek zijn allemaal Griffons Boulet.

'TUSSENPRODUCT'

De Duitse kynologische auteur Ludwig Beckmann (1895) besteedt enkele regels aan de Griffon Boulet. Verder dan: *'Eine Ausnahme machen hier höchstens die von Mr. Emanuel Boulet*

gezüchteten Griffons à poil laineux, deren Rassezeichen schon vor einigen Jahren veröffentlicht wurden' komt hij niet. Beckmann geeft geen raspunten, maar vertelt wel over het Parijse succes en hij vervolgt, enigszins verongelijkt: *'Die französischen Griffons à poil dur werden seit längeren Jahren eben so gut und besser in Deutschland durch Herrn Korthals-Biebesheim, in neuerer Zeit auch durch den Griffonclub gezüchtet.'* Beckmann moppert nog even door en schrijft dat hij niet begrijpt waarom fokkers deze honden de toevoeging draadhaar of ruwhaar meegeven. Dat soort honden bestaat immers al, waarmee Beckmann de Duitse Staande Honden en de ruwharige Spinone bedoelt.

Richard Strebel (1904/05) volstaat met de raspunten en noemt de Boulet een 'langharige Griffon', maar hij tekent er wel een mooie afbeelding bij. Strebel concludeert dat de Griffon Boulet *'nichts anderes ist als ein Zwischenprodukt der beiden Vorhergenannten'*, waarmee hij de ruwhaar Griffon en de Korthals Griffon bedoelt.

De Frans-Duitse oorlog is al dertig jaar geleden, maar tussen kynologen uit beide landen en het respect voor elkaars fokproducten wil het nog niet echt vlotten...

GILET VAN GRIFFON HAAR

Intussen rijst de ster van Emmanuel Boulet en als groothertog Nicolaas van Rusland (1868-1918), de latere tsaar, in 1887 een bezoek brengt aan zijn

- Een in Bosc-Roger-en-Roumois, bij Elbeuf, geproduceerde briefkaart met de afbeelding van een Griffon Boulet.

• In het Franse blad 'La Nature' verschijnt in 1886 een artikel over de hondententoonstelling in Parijs met daarbij een afbeelding van 'Marco'.

kennels en honden, is dat voorpagina-nieuws. In 1888 brengt de president van de Franse republiek, Sadi Carnot, een bezoek aan de fabriek van Boulet in de Rue Randoing en deze krijgt van Emmanuel Boulet een gilet overhandigd. Gemaakt in diens eigen bedrijf van... de haren van zijn honden. Elboeuf speelt nog een andere rol in het leven van Boulet. Vandaag de dag is daar het Musée Municipale d'Histoire Naturelle gevestigd en in het museum kan men niet alleen alle informatie over het ras krijgen, maar ook een opgezette Griffon Boulet bewonderen. Daarnaast is Boulets 'Marco' vereeuwigd in een bronzen beeld, dat in het kantoor van de president van de Franse Kennel Club is te vinden.

ELEMENTAIRE RASKENMERKEN

De naam van Eduard Karel Korthals is al gevallen. Als deze naar Duitsland vertrekt om voor Fürst Albrecht zu Solms te gaan werken, neemt hij een

zesjarig Boulet teefje mee, dat wordt gebruikt bij de opbouw van de Korthals Griffon.

In 1894 wordt de standaard voor de Griffon Boulet geschreven door Prof. dr. A. Reul (1849-1907), een Belgische kynoloog. Misschien is standaard een te groot woord, want hij beperkt zich tot de zeer elementaire raskenmerken. Deze rasstandaard wordt dan ook niet officieel door de Franse Kennel Club erkend. Dankzij oude beschrijvingen weten we dat de Griffon Boulet zich van de Korthals Griffon onderscheidt door een veel zachtere haarstructuur en van de andere Duitse langharige voorstaande honden door opvallend lang haar op de snuit en forse wenkbrauwen. Ze zijn éénkleurig kastanjebruin – soms iets lichter – en hebben een schofthoogte tussen de 55 en 60 cm. Een kleine, witte borstvlek is toegestaan.

UITGESPROKEN ZELDZAAM RAS

In populariteit heeft de Griffon Boulet het uiteindelijk moeten afleggen tegen de Korthals Griffon en de Duitse Staande Honden, en rond de wisseling van de negentiende naar

de twintigste eeuw, is de Boulet een uitgesproken zeldzaam ras. Door het populairder worden van de Setters en Engelse Pointers in Frankrijk, verdwijnt het ras vrijwel volledig. De Fransman Philippe Séguéla probeert het ras te reconstrueren, helaas zonder succes. De meeste bronnen geven aan dat de Griffon Boulet nu is uitgestorven; veronderstellingen als zou het ras in Rusland in de pure vorm nog bestaan, worden niet door bewijsmateriaal ondersteund en de Fransen houden het veiligheidshalve maar op 'très rare' – heel zeldzaam.

In 1999 richt de Franse Kennel Club zich met een schrijven tot de FCI, waarin men meldt dat er sinds 1984 geen Griffon Boulet meer in het stamboek is ingeschreven. Op de website van de FCI zoekt men nu dan ook tevergeefs naar de rasstandaard van de Griffon Boulet. Rond de overgang van de negentiende naar de twintigste eeuw zijn de liefhebbers van Griffons in Frankrijk verenigd in de *Réunion des Amateurs de Chiens d'Arrêt Français*. Nu heeft het ras geen rasvereniging, maar er zijn wel meer dan tien personen die de Griffon Boulet mogen keuren; wellicht voor het geval dat... <

• 'Marco V' in de diertuin in Parijs, getekend door de Franse kunstenaar Paul Mahler. Uit: 'Le Chenil'.